

Nr. 2. TELIȚA

a) Denumirea și statutul juridic al obiectului protejat

Rezervație Peisajeră „**Telița**”

Baza juridică de funcționare: Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat Nr. 1538 din 25.02.1998. Publicat: 16.07.1998 în Monitorul Oficial Nr. 66-68. art. Nr. : 442 Data intrării în vigoare: 16.07.1998. Anexa nr.5.

Luată sub protecția statului prin Hotărârea Consiliului de Miniștri a RSSM nr. 5 din 8 ianuarie 1975.

b) Deținătorul funciar al obiectului sau terenului

ÎSS Chișinău, Ocolul Silvic Anenii Noi

Adresa: or. Anenii Noi

Str . Parcului 17

Telefon: 0265 23336

c) Amplasamentul terenurilor: la est de satul Telița, raionul Anenii Noi, Ocolul Silvic Anenii Noi, parcelele 6 și 7.

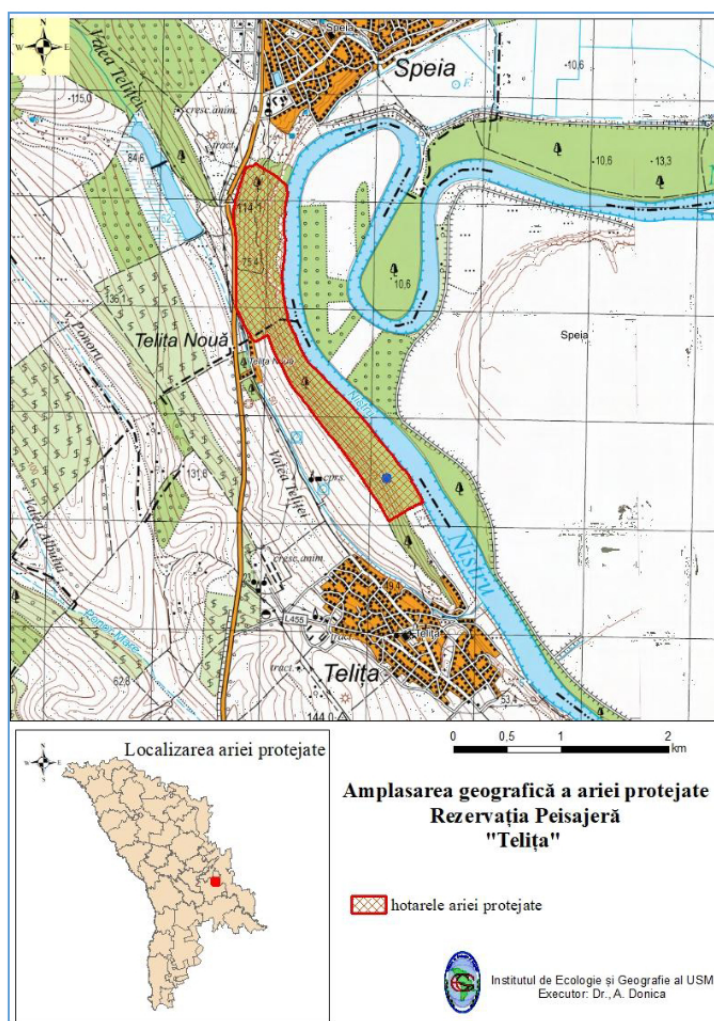
Coordonate geografice (lat. N.; long. E):

46.996006, 29.286862

46.983121, 29.287699

46.975697, 29.297024

46.968553, 29.305867

Substratul este constituit din nisipuri și luturi argiloase, tipul solului - cernoziom cambic, cernoziom argiloiluvial, aluvial tipic. Cernoziomurile cambice apar pe loessuri sau depozite loessoide,

sau pe luturi, argile și unele roci dure. În general la cernoziomurile cambice textura este de obicei mijlocie lutoasă sau argiloasă, foarte ușor diferențiat pe profil. Cernoziomurile cambice sunt bogate în humus, ele conținând între 3-5% humus în orizontul Am și dispune de o rezervă pe adâncimea de 50 cm. Activitatea microbiologică și aprovizionarea cu substanțe minerale este favorabilă. Cernoziomurile cambice sunt soluri fertile, singurul factor limitativ fiind regimul de umiditate. Cernoziomul argiloiluvial s-a format de obicei pe loessuri și depozite loessoide, pe nisipuri și argile, uneori calcare.

Aceste soluri sunt moderat acide (5,84-6,03), intens humifere (2,82%) puternic saturate în baze (8,072-89,44%), slab aprovizionate cu fosfor mobil (4,91%) și textura de regulă luto-argiloasă mămoasă, cu indice de diferențiere textuală 1,15. Structura este glomerulară mică-medie, bine dezvoltată în orizontul Am. Sunt soluri aprovizionate cu substanțe nutritive și cu activitate microbiologică intensă. Solurile aluviale apar în lunca Nistrului și sunt acoperite cu vegetație lemnoasă reprezentată de zăvoaie de plop și salcie care determină o bioacumulare și humificare mai intensă, punându-se astfel un orizont humifer mai gros și mai bogat în humus. Solul aluvial - tipic prezintă următoarele succesiuni de orizontul profil: Ao-C. Orizontul Ao-ocric are culori mai deschise decât cele specifice orizontului Am ce devine mai dur sau foarte dur în stare uscată.

d) Parametrii cantitativi și calitativi ai obiectelor și complexelor

Suprafața – 124,0 ha

Prezintă o suprafață de pădure din arborete naturale fundamentale de stejar pedunculat, plop alb, stejar pufos și gorun. Arboretul este de productivitate inferioară și mijlocie, vârsta cuprinsă între 50 și 80 ani, înălțimea circa 10 - 22 m, diametrul - 40 cm.

Substratul este constituit din nisipuri și luturi argiloase, tipul solului - cernoziom cambic, cernoziom argiloiluvial, aluvial tipic, aluvial molic.

Elemente valoroase

Flora

Arbori. Specii frecvente de arbori: stejar pufos (*Quercus pubescens*), gorun (*Quercus petraea*), jugastru (*Acer campestre*), arțar tătăresc (*A. tataricum*), carpen (*Carpinus betulus*), frasin înalt (*Fraxinus excelsior*), plop alb (*Populus alba*), păr pădureț (*Pyrus pyraeaster*), salcâm alb (*Robinia pseudacacia*), cireș (*Cerasus avium*). Printre arbori sunt prezente exemplare seculare de stejar și păr.

Arbuști. Măceș (*Rosa canina*), salbă moale (*Euonymus europaea*), păducel curvisepal (*Crataegus curvisepala*), sânger (*Swida sanguinea*), soc (*Sambucus nigra*), păducel monogin (*Crataegus monogyna*), porumbar (*Prunus spinosa*), lemn râios (*Euonymus verrucosa*), migdal pitic (*Amygdalus nana*) – R, dârmoz (*Viburnum lantana*), corn (*Cornus mas*), verigar purgativ (*Rhamnus cathartica*), scumpie (*Cotinus coggygria*). Liane: vița de pădure (*Vitis sylvestris*) – CRRM (VU), vița canadiană (*Parthenocissus quinquefolia*). migdal pitic (*Amygdalus nana*) – R

Liane: Vița de pădure (*Vitis sylvestris*) – CRRM (VU)

Plante ierboase. Specii rare: mierea ursului medicinală (*Pulmonaria officinalis*) – R, brebenel (*Corydalis solida*) – R, brebenoc (*Vinca minor*) – R, biblică montană (*Fritillaria montana*) – CRRM (VU), LRR, CRU, CBerna (II), șofrânel reticulat (*Crocus reticulatus*) – R, LRR, CRU, LRE, lușcă Bouche (*Ornithogalum boucheanum*) – CRRM (EN), CRU, coșaci (*Astragalus dasyanthus*) – CRRM, *Astragalus pubiflorus* – R, belevalie sarmatică (*Bellevalia sarmatica*) – CRRM (VU), sparanghel medicinal (*Asparagus officinalis*) – R, sparanghel verticilat (*Asparagus verticillatus*) – R, LRR, umbra iepurelui tenuifolie (*Asparagus tenuifolius*) – R, rățișoare (*Iris pumila*) – R, lăcrămioare (*Convallaria majalis*) – R, negară (*Stipa lessingian*) - R.

Licheni: *Physcia aipolia* – 5% - R, *Evernia prunastri* – 5% - R.

Fauna

Specii rare: căprioară (*Capreolus capreolus*) – CRR, LRE, mistreț (*Sus scrofa*) – LRE, bursuc (*Meles meles*) – LRE, Berna (III), fazan (*Phasianus colchicus*) – Berna (III), șopârla apodă (*Anguis fragilis*) – CRR, Berna (III), șopârla verde (*Lacerta viridis*) – CRU, LRE, Berna (II), brotăcel (*Hyla arborea*) – CRRM (VU), CRR, LRE, Berna (II), șarpe de alun (*Coronella austriaca*) – CRRM (VU), CRR, CRU, Berna (II), fluture polixenă (*Zerynthia polyxena*) – CRRM (VU), CRU, LRE, Berna (II), rădașcă (*Lucanus cervus*) – CRRM (VU), CRU, LRE, Berna (III), arctiidă heră (*Euplagia quadripunctaria*) – CRRM (VU), LRE, podalir (*Iphiclides podalirius*) – R, CRU, LRE, călugăriță (*Mantis religiosa*) – LRE, melcul de livadă (*Helix pomatia*) – CBerna (III).

e) Starea ecologică

Elementele specifice sunt în stare satisfăcătoare și corespund categoriei de protecție Rezervații peisajere.

În apropierea ariei protejate se află localitățile Telița și Speia. Pe la marginea ariei protejate trece șoseaua Gura Bâcului-Speia. Acestea au un impact antropic negativ supra calității componentelor de mediu ale ariei protejate Telița. Obiecte industriale și comerciale în aria protejată Telița nu sunt.

Componentele de mediu din RP Telița nu sunt poluate cu metale grele. Conform Кирилук (2006), conținutul MG determinate în RP Telița s-a încadrat în categoriile de niveluri *scăzut – mediu*. Valorile MG studiate nu ating pragul de alertă și pragul de intervenție, fapt ce exclude riscul de toxicitate pentru plante și organismele din sol.

Conținutul MG în solul din RP Telița, mg/kg s.u.

Obiectul de studiu	Pb	Zn	Cu	Ni	Co	Cr
Sol, stratul 0-20 cm	-	97	49	27	7	-
VLA (Răuță, Cârstea, 1983)	30	300	100	100	50	100
Pragul de alertă (PA) (Kloke, 1980)	50	300	100	75	30	100
Pragul de intervenție (PI) (Kloke, 1980)	100	600	200	150	50	300
Nivelurile conținutului metalelor grele în solurile din RM, pH – 6-8,5 (Кирилук, 2006)						
Nivelul conținutului	Pb	Zn	Cu	Ni	Co	Cr
Foarte scăzut	< 10	< 20	< 10	< 15	< 5	< 40
Scăzut	11-20	21-50	11-25	16-30	5,1-10	41-70
Mediu	21-30	51-100	26-50	31-50	11-20	71-100
Sporit	31-40	101-150	51-75	51-70	21-30	101-150
Mare	41-50	151-200	76-100	71-100	31-40	151-200
Foarte mare	51-60	201-250	101-150	101-150	41-50	201-250

Conținutul de MG în litiera de stejar se încadrează în diapazonul MG pentru frunzele speciilor de stejar din RM (Кирилук, 2006), cu excepția Cu.

Concentrațiile *sporite* ale Cu confirmă persistența riscului de poluare cu Cu componentelor de mediu din zona respectivă, ca rezultat al utilizării Cu la prelucrarea cu chimicale împotriva bolilor și dăunătorilor a culturilor agricole.

Conținutul MG în litiera din RP Telița, mg/kg s.u.

Componenta	Pb	Zn	Cu	Ni	Co	Cr
Litieră	9,2	32	14	2,5	2,4	6,0
Prag toxicologic, Bergmann (1992) și Bonneau (1988)	10	50	12	-	-	-
Diapazonul p-u frunzele speciilor de stejar, RM (Chiriliuc, 2006)	0,1-3,0	1,0-50,0	5,0-80,0	1,0-10	0,1-2,0	1,0-20,0

Nivelul fondul radiologic gama extern – 9,15 μ R/h

f) Valoarea ecologică

Este arie cu regim diferențiat de protecție ecologică, de conservare a elementelor peisajere prezentate de relieful deluros cu versanți cu pantă moderată, poiene largi și izvoare, râpi prin care apa se scurge în r. Nistru, arboretul natural de stejar pedunculat și pufos și speciile rare de plante și animale.

g) Importanța științifică, cognitivă și recreativă a obiectului, nivelul importanței – internațional, național, local

Oferă posibilitatea cercetării formelor de relief, arboretului natural, exemplarelor seculare și familiarizării cu flora și fauna specifică și protejată din zonă. Poate servi ca zonă de recreație.

h) Restricții în vederea folosirii terenurilor ariei protejate

Privind impactul negativ:

- ✓ lucrări de construcție a edificiilor, instalațiilor, conductelor de orice fel etc.;
- ✓ depozitarea, înhumarea sau neutralizarea deșeurilor industriale și menajere;
- ✓ aprinderea vegetație;
- ✓ introducerea de plante și animale străine zonei respective, care poluează fondul genetic autohton;
- ✓ folosirea peste normele admise a chimicalelor în zonele de protecție;
- ✓ deplasarea cu mijloace de transport în afara drumurilor de uz comun;
- ✓ deversarea deșeurilor industriale și menajere în ape sau pe terenuri, depozitarea lor în rezervație și în zona de protecție.

Privind exploatarea resurselor naturale:

- ✓ exploatarea masei lemnoase;
- ✓ vânatul neautorizat;
- ✓ pășunatul și cositul neautorizat sau cu încălcarea condițiilor de autorizare;
- ✓ recoltarea neautorizată a plantelor (fructelor și pomușoarelor de pădure, a ciupercilor, plantelor medicinale, semințelor) și a animalelor (melci, broaște),
- ✓ precum și vânatul strămutarea ne autorizată a hotarelor;
- ✓ fotografierea sau filmarea în scopuri comerciale fără achitarea taxelor.

Bellevalia sarmatica

Fritilaria montana

Ornithogalum boucheanum

Asparagus verticillatus

Mantis religiosa

Zerynthia polyxena